

KRONIKA

PROFESOR DR. JIŘÍ KRUPIČKA DEVADESÁTILETÝ

Professor Jiří Krupička is ninety years old

VLADIMÍR SATTRAN¹ – PAVEL VLAŠÍMSKÝ²¹ *Zapova 5, 150 00 Praha 5*² *Česká geologická služba, Klárov 3, 118 21 Praha 1*

Professor Krupička was born on 5 May 1913 in Prague Vinohrady. He earned his PhD degree from Charles University (in modern languages in 1937, then in geology in 1947). He and his wife Ada have two daughters. He was teaching petrology at the Department of Geology of Charles University until 1950, studying the Proterozoic Jílové Zone and crystalline rocks of the Bohemian Massif. For his non-conform literary work, he was imprisoned by the communists for 16 years, but was set free after the amnesty of 1960. After ten years in jail, especially at Leopoldov, Slovakia, he started his new geological activities in 1965 as a member of the Czech Geological Survey in Prague. But in 1968, after the Soviet occupation of Czechoslovakia, he exiled to the Netherlands and then to Canada, where he became a professor at the University of Alberta in Edmonton (until 1988). Since 1968 he has been active in anti-communist and exilian organisations, and, after the velvet revolution of 1989, he wrote five excellent books on his life experience and natural and philosophical problems of our time. In 2001, he was awarded the Pen Club Prize for his life-long literary work.

All his Czech geological friends wish him a good health and express their congratulations at the occasion of his great jubilee.

Toto vzácné životní jubileum je pro českou geologii a obecně pro kulturní vědomí naší společnosti nevšední událostí.

Jiří Krupička, emeritní profesor University of Alberta ve městě Edmonton v kanadské provincii Alberta, se 5. května 2003 dožil svých devadesátin, přes všechny těžké životní osudy, v obdivuhodné duševní svěžesti. Je stále připravený psát a pomáhat druhým svými životními zkušenostmi. Je členem peletonu zvědavých a varujících myslitelů, kteří konfrontují dějinný proces lidstva se současným stavem a nabádají k správnému používání naší mysli, potažmo lidského mozku, aby se neutopil v postmoderním agnosticismu a skepsi.

Jiří Krupička studoval v letech 1932–1937 na filosofické fakultě moderní jazyky, později absolvoval studium geologie na přírodovědecké fakultě. V roce 1947 získal na Karlově univerzitě doktorát na základě disertace o jílovském pásmu, jeho petrograficky a tektonicky komplikované stavbě, důležité pro poznání geologie středočeského proterozoiika. Jeho práce o metamorfismu střední části jílovského pásma a o střimelickém metamorfovaném ostrově, publikované v letech 1948–1950, jsou průkopnickými studiemi, na něž navazovaly četné další výzkumy českých geologů ve druhé polovině 20. století. Jiří Krupička se současně věnoval i výzkumu sv. okraje středočeského plutonu, popo-

vickému hybridnímu komplexu a oblasti mezi Chočerady a Ondřejovem.

Po návratu z komunistického vězení se v šedesátých letech znovu věnuje geologii. Od roku 1965 pracuje převážně v moldanubických terénech kolem třebíčského masivu a na Havlíčskobrodsku. O geologicko-petrografických poměrech kontaktní zóny na severu moldanubického plutonu uveřejnil r. 1968 studie v časopisu *Krystalinikum* a ve sborníku prací o geologii prekambria, publikovaném u příležitosti 23. mezinárodního geologického kongresu v Praze.

Profesor Krupička byl také jedním z předních organizátorů prvního světového výzkumu veřejného mínění mezi geology (World Public Opinion among Earth-scientists), které se mělo uskutečnit během 23. mezinárodního geologického kongresu v r. 1968 v Československu. Tento zajímavý projekt zůstal nedokončen. Invaze sovětských vojsk přerušila srpnový geologický kongres, který se tak stal jen historickým mementem rozděleného světa. K dotazníku určenému vědcům o Zemi napsal J. Krupička úvodní text „Geolog a jeho svět“, v němž na několika stránkách shrnul základní problémy současných geologických věd a zdůraznil nutnost interdisciplinárních pohledů včetně astronomie a planetologie. Část výsledků ankety publikoval ve *Věstníku ÚÚG* a ve *Vesmíru*. Od r. 1968 geovědy opět výrazně pokročily v akumulaci dat, objevily se důležité nové poznatky spojené s hypotézou vzniku vesmíru „velkým třeskem“, deskové tektoniky, geologie „teránů“ a další. Bylo by velmi zajímavé tázat se po pětácti letech geologů na jejich dnešní postoj k výzkumu a vědě, na vývoj interdisciplinárního bádání, na to, kam geologický výzkum dále směřuje... Je možný pokus o koherentní systém, nebo i Země (jako naše vědění) je pouhým souhrnem různých geologických příběhů, které nelze skloubit ani nalézt logiku jejich koexistence?

Od konce roku 1968 pracoval Jiří Krupička v cizině, převážně v Kanadě. Jeho vědecká a pedagogická dráha v české geologii byla tedy velmi krátká – trvala od r. 1945 do roku 1950, pak byla přerušena na deset let nucenými pracemi v komunistických vězeních a lágrech. Je téměř nepochopitelné, že politický kriminál nepodlomil myšlenkovou integritu dr. Krupičky a jemu podobných osobností. Vždyť po amnestii v šedesátých letech (původně byl Jiří Krupička odsouzen na šestnáct let vězení!) se jeho jméno znovu vrací mezi autory studující krystalinikum Českého masivu. I krátké působení v Ústředním ústavu geologickým v Praze

v období 1965–1968 jej hluboce zapsalo do vědomí českých geologů.

Rok 1968 s invazí cizích vojsk natrvalo ukončuje jeho práci v Československu. Spoluzakladatel sdružení bývalých politických vězňů K 231 a přesvědčený odpůrce komunismu již nechce a nemůže podstoupit riziko dalších roků věznění. Práce na univerzitě v Edmontonu byla pro Jiřího Krupičku azylem a zároveň tvůrčím čtvrtstoletím mezi kanadskými geology a studenty. Jim věnoval svůj pedagogický talent, který mu nebylo dopřáno rozvinout na pražské Karlově univerzitě. Ani v exilu se však nepřestal zabývat „českou otázkou“. Mnoho času a úsilí věnoval životu početné exilové obce v Kanadě a formulování základních filozofických a etických (ale i ekologických) otázek českého národa.

Bez této vytrvalé péče o českou otázku by jistě nebylo možné, aby se tak bezprostředně a překvapivě hluboce zapojil do publicistiky od samého začátku sametové revoluce a postupně obohatil naši filozofickou literaturu a esejistiku o pět vynikajících knih (Renesance rozumu, Flagelantská civilizace, Zkouška dospělosti, Stará pevnost a Rozmanitost života), které ovlivnily myšlení mnoha Čechů hledajících odpovědi na současný vývoj přírodních věd a jejich filozofických aspektů. Přírodovědec, jehož osobní život reflektuje složitost a tragičnost komunistické éry minulého století, má současně generaci i poněkud mladším vlastním vrstevníkům mnoho co říci. Ani dnes, i přes prestižní cenu Penklubu, však není význam jeho díla plně doceněn. Krupičkovo filozofické a morální poselství se jistě dočká ještě plnějšího pochopení a ocenění. Jeho myšlenky přesahují zřetelně českou pahorkatinu do mezinárodních rozloh uznávajících volání zdravého rozumu.

Jiří Krupička má hluboký smysl pro znamení doby. Pronikavě rozpoznává pozitivní od negativního. Přemýšlel o fenoménu zla v současném světě. To jej přivedlo během „pražského jara“ k aktivní činnosti v klubu K 231 a později, v letech postkomunistického probuzení, ke ztvárnění vlastních zkušeností ve svérázných novinových článcích a esejistických dílech, které jej zařadily do české literatury a žurnalistiky jako výrazného polemického autora. Jako starý muž goethovského rozhledu třídí a předává své tvrdé životní zkušenosti. Jeho moudrý názor na svět přispěl k tomu, že jeho čeští čtenáři začali více přemýšlet a používat zdravého rozumu. Viděno s odstupem let, Jiří Krupička je velkou postavou české přírodovědy. Je současně vědcem, pedagogem a myslitelem, který tak žije pevně zakotven v české kultuře a přesahuje do obecného lidství. Nepodvolil se totalitnímu násilí své doby a prošel životem s pevným přesvědčením, že proti zlu se musí bojovat. S plným nasazením duševních i fyzických sil. Je symbolem intelektuální odvahy.

Za celou českou geologickou veřejnost mu přejeme mnoho zdraví a děkujeme za to, že nám svým osobním příkladem ukázal cestu poctivého a odvážného života.

Bibliografie Jiřího Krupičky

Geologické práce vydané v Československu (do r. 1968) byly zpracovány na základě katalogu bibliografického pra-

coviště České geologické služby (ČGS), sestavovatel (Pavel Vlašímský) ověřil přesnost údajů ve fondu knihovny ČGS. Geologické práce vydané po r. 1969 byly zpracovány na základě zahraničních sekundárních pramenů, u prací uveřejněných v obtížně dostupných publikacích přesnost údajů nemohla být ověřována. Soupis geologických prací je úplný, z filozoficky zaměřených knižních publikací uvádíme pouze tituly vydané v Česku. Do bibliografie nebyly zařazeny publicistické stati uveřejňované např. po r. 1989 v Literárních novinách.

- KRUPIČKA, J. (1948): Metamorfovaný ostrov střimelický = [The Metamorphic Isle of Střimelice]. – Spisy Přírodověd. fak. Karl. Univ., 183, 1948, 50–53. Praha.
- (1948): Zpráva k mapování oblasti Chocerady-Ondřejov. (List spec. mapy Benešov - 4053). – Věst. St. geol. Úst. Čs. Republ., 23, 1948, 128–130. Praha.
- (1948): Petrologické studie ze sv. okraje středočeského plutonu = [Petrological Studies from the Northeastern Part of the Central Bohemian Pluton]. – Sbor. St. geol. Úst. Čs. Republ., 15, 1948, 259–338. Praha.
- (1949): Zpráva o petrografickém výzkumu střední části jílovského pásma. (Listy spec. mapy Sedlčany – 4153, Přeboram – 4152) = [Note sur l'étude pétrographique de la partie moyenne de la Zone de Jílové]. – Věst. St. geol. Úst. Čs. Republ., 24, 1949, 2–3, 116–119. Praha.
- (1950): Předběžná zpráva o petrografickém výzkumu popovického hybridního komplexu a přilehlých částí středočeského plutonu (Votice – Vlašim). (List spec. mapy Sedlčany – 4153). – Věst. Ústř. Úst. geol., 25, 1950, 2–3, 134–137. Praha.
- (1950): Metamorfismus ve střední části jílovského pásma = [Metamorphism in the Central Part of the Jílové Zone]. – Sbor. St. geol. Úst. Čs. Republ., 17, 1950, Odd. geol., 1–103. Praha.
- (1966): Zpráva o základním geologickém mapování na listu Havlíčkův Brod a části listu Jihlava (M-33-92-A, M-33-92-C). – Zpr. geol. Výzk. v Roce 1964, 20–24. Praha.
- (1966): Výzkum výběžku třebíčského masívu u Polné (M-33-92-C). – Zpr. geol. Výzk. v Roce 1965, 15–16. Praha.
- (1966): Zpráva o geologickém mapování na listu Havlíčkův Brod (M-33-92-A). – Zpr. geol. Výzk. v Roce 1965, 16–18. Praha.
- SUK, M. – KRUPIČKA, J. – PELC, Z., et al. (1967): Pre-Cambrium of the Core of the Bohemian Massif. International Geological Congress, XXIII Session, Prague 1968, Guide to Excursion 7 AC, Czechoslovakia. – Ústř. úst. geol., Praha, 1967, 43 s.
- KRUPIČKA, J. (1968): Sharp Boundaries in Crystalline Rocks and Their Interpretation. In: International Geological Congress, Report of the Twenty-Third Session, Czechoslovakia 1968, Proceed. Sect. 4, Geology of Pre-Cambrian. – Ústř. úst. geol., Praha, 1968, 43–59.
- (1968): Results of the world public opinion among earth-scientist. – Věst. Ústř. Úst. geol., 43, 1968, 4, 249–266. Praha.
- (1968): Výsledky světové ankety mezi geology. – Vesmír, 47, 1968, 8, 241–242. Praha.
- (1968): The contact zone in the north of the Moldanubian pluton = [Zona kontakta na severe moldanubiskogo plutona]. – Krystalinikum, 6, 1968, 7–39. Praha.
- BURWASH, R. A. – KRUPIČKA, J. (1969): K-metasomatism of sub-continental dimensions. In: Abstracts with Program – Geological Society of America, 7, s. 27. – Geol. Soc. of America, Boulder, 1969.
- (1969): Cratonic reactivation in the Precambrian basement of western Canada. I. Deformation and chemistry. – Canad. J. Earth Sci., 6, 1969, 6, 1381–1396. Ottawa.
- (1970): Cratonic reactivation in the Precambrian basement of western Canada. II. Metasomatism and isostasy. – Canad. J. Earth Sci., 7, 1970, 5, 1275–1294. Ottawa.
- (1970): Metasomatism and isostatic adjustments in the Precambrian basement of western Canada. In: Geological Association of Canada – Mineralogical Association of Canada Joint Annual Meetings, Abstracts of Papers, s. 7. – Univ. of Manitoba, Winnipeg.
- BURWASH, R. A. – KRUPIČKA, J. – CULBERT, R. R. (1972): K-Rb metasomatism of early Precambrian crust. In: North-Central Section, 6th An-

- nual Meeting, Abstracts with Programs, 4, 5, pp. 311. – Geol. Soc. of America, Boulder, 1972.
- KRUPÍČKA, J. – SASSANO, G. P. (1972): Multiple Deformation of Crystalline Rocks in the Tazin Group, Eldorado Fay Mine, NW Saskatchewan. – *Canad. J. Earth Sci.*, 9, 1972, 4, 422–433. Ottawa.
- KRUPÍČKA, J. (1972): Wyniki badan ankiety przeprowadzonej wśrode specjalistów nauk o Ziemi. – *Biuletyn (Pol. Inst. geol.)*, 257, 1972, 391–410. Warszawa (překlad E. Wozny).
- KRUPÍČKA, J. (1973): Granulite facies rocks on northeastern Devon Island. – *Paper (Geol. Surv. Canada)*, 73–8, 41 s. Ottawa.
- BURWASH, R. A. – KRUPÍČKA, J. – CULBERT, R. R. (1973): Cratonic Re-activation in the Precambrian Basement of Western Canada. III. Crustal Evolution. – *Canad. J. Earth Sci.*, 10, 1973, 2, 283–291. Ottawa.
- KRUPÍČKA, J. (1975): Early Precambrian rocks of granitic composition. – *Canad. J. Earth Sci.*, 12, 1975, 8, 1307–1315. Ottawa.
- BAADSGAARD, H. – LAMBERT, R. St. J. – KRUPÍČKA, J. (1976): Mineral isotopic age relationships in the polymetamorphic Amitsoq gneisses, Godthaab District, West Greenland. – *Geochim. cosmochim. Acta*, 40, 1976, 5, 513–527. Oxford.
- KRUPÍČKA, J. (1977): Bedrock geology of the Truelove River area. In: BLISS, L. C. (ed.): *Truelowe Lowland, Devon Island, Canada – a high arctic ecosystem*, 63–71. University of Alberta Press, Edmonton, 1977.
- BAADSGAARD, Z. N. – FOLINSBEE, R. E. – KRUPÍČKA, J. – LEECH, A. P. – SASAKI, A. (1980): Boulders from the basement, the trace of an ancient crust? In: MOREY, G. B. – HANSON, G. N. (eds.): *Selected studies of Archean gneisses and lower Proterozoic rocks, southern Canadian Shield*. – *Spec. Pap. (Geol. Soc. Amer.)*, 182, 169–175. Boulder.
- BURWASH, R. A. – KRUPÍČKA, J. (1982): Archean granulites of northeastern Alberta. In: GOLDICH, S. S. (ed.): *Archean geochemistry field conference, Seminoe Mountains and Hartville Uplift, Wyoming*, 2, s. 8. – IGCP Archean Geochemical Project, 1982.
- (1982): Pre-Kenoran basement in northeastern Alberta. In: BRISBIN, W. C. (ed.): *GAC-MAC Joint annual meeting, Program with Abstracts, Geological Association of Canada – Mineralogical Association of Canada – Canadian Geophysical Union Joint Annual Meeting*, 7, s. 42. – Geol. Assoc. of Canada, Waterloo, 1982.
- (1984): 2800 to 1800 MA crustal history for the Churchill Province in northeastern Alberta. In: *The Geological Society of America 97th annual meeting, Abstracts with Program*, 16, 6, s. 460. – Geol. Soc. of America, Boulder, 1984.
- BURWASH, R. A. – KRUPÍČKA, J. – BASU, A. R. – WAGNER, P. A. (1985): Resetting of Nd and Sr whole-rock isochrons from polymetamorphic granulites, northeastern Alberta. – *Canad. J. Earth Sci.*, 22, 1985, 7, 992–1000. Ottawa.
- KRUPÍČKA, J. (1986): *Dopis z Ruska*. – *Cramerius Helvetia*, 236 s.
- BURWASH, R. A. – KRUPÍČKA, J. (1987): The northwest foreland of the Trans-Hudson Orogen. In: *Geological Association of Canada – Mineralogical Association of Canada 1987 Joint annual meeting, Program with Abstracts, Geological Association of Canada – Mineralogical Association of Canada – Canadian Geophysical Union Joint Annual Meeting*, 12, s. 28. – Geol. Assoc. of Canada, Waterloo, 1987.
- KRUPÍČKA, J. (1994): *Renesance rozumu*. – Český spisovatel, Praha. 1994, 560 s.; 2. vyd. 1997.
- BURWASH, R. A. – KRUPÍČKA, J. (1998): Tectono-metamorphic evolution of the Precambrian basement of Alberta. In: *Quebec 1998, Recueil des resumes – Carrefour des sciences de la terre, Program with Abstracts, Geological Association of Canada – Mineralogical Association of Canada – Canadian Geophysical Union Joint Annual Meeting*, 23, s. A26. – Geol. Assoc. of Canada, Waterloo, 1998.
- KRUPÍČKA, J. (1999): *Flagelantská civilizace*. – Hynek, Praha, 340 s.
- BURWASH, R. A. – KRUPÍČKA, J. – WIJBRANS, J. R. (2000): Metamorphic evolution of the Precambrian basement of Alberta. – *Canad. Mineralogist*, 38, 2000, 2, 423–434. Ottawa.
- KRUPÍČKA, J. (2000): *Zkouška dospělosti*. – Paseka, Praha – Litomyšl, 249 s.
- (2001): *Stará pevnost*. – Paseka, Praha – Litomyšl, 104 s.
- (2002): *Rozmanitosti života*. – Paseka, Praha – Litomyšl, 416 s.